

Motion till riksdagen 2020/21:3765

av **Hans Eklind m.fl. (KD)**

med anledning av skr. 2020/21:31 Riksrevisionens rapport Vägen till arbete efter nekad sjukpenning

Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att effektivisera samarbetet och informationsutbytet mellan Försäkringskassan och Arbetsförmedlingen och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om effektivisering och ändamålsenlighet av omställningsmöten och omotiverade kostnader och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Försäkringskassan i större utsträckning ska begära in en plan för att återgå i arbete och tillkännager detta för regeringen.

Motivering

Riksrevisionen har i rapporten Vägen till arbete efter nekad sjukpenning (RiR 2020/21:31) riktat betydande kritik mot hanteringen av processen för återgång i arbete vid nekad sjukpenning. Av dem som nekats sjukpenning är knappt hälften åter i ordinarie arbete och omfattning 6–12 månader efter avslagsbeslutet. En tredjedel är fortfarande frånvarande från arbete på hel- eller deltid på grund av sjukdom eller tjänstledighet. Många av de som återvänder i arbete efter avslag på sjukpenningen återvänder dessutom till en ny sjukskrivningsperiod inom 9–15 månader. Rapporten visar att de statliga arbetsgivarna som granskats inte efterlever lagkravet att upprätta en plan för återgång i samtliga sjukfall, i genomsnitt saknas dokumentation i vart tredje fall. Kritik lyfts även mot att den försäkrade inte kommer igång med rehabiliteringskedjan i tid. Vidare fungerar informationsutbytet myndigheter emellan samt mellan myndigheter och arbetsgivare i många fall dåligt. Omställningsmötenas mervärde ifrågasätts och för sent utskickad information om dessa möten bidrar till omotiverade

offentliga utgifter. Detta skapar personligt lidande och utanförskap, med kostnader för både den enskilde och det gemensamma. För tilliten till våra gemensamma trygghets-system är dessa siffror djupt oroväckande.

Trots att en effektiv rehabiliteringskedja är en uttalad prioritet från politiskt håll finns i dag en mängd brister som står i vägen för att nå uppställda mål. Riksrevisionen konstaterar att processen för återgång i arbete inte fungerar effektivt. Riksrevisionen pekar bl.a. på att en majoritet inte är tillbaka i ordinarie arbete och omfattning 6–12 månader efter avslagsbeslut. Således går samhället och den enskilde miste om en arbetsförmåga som, enligt Försäkringskassans bedömning, finns. Det finns ingen anledning att ifrågasätta Riksrevisionens konstaterande att sjukskrivna, trots en lång sjukskrivning, i en majoritet av fallen inte går tillbaka till arbete till 100 procent trots att Försäkringskassan bedömt att detta är möjligt. Det går inte heller att bortse från att grundproblemet stavas brist på flexibilitet i systemet.

Kristdemokraterna sätter människan framför systemet, vilket är av största vikt när det gäller återgång i arbete efter sjukskrivning. Ingen person liknar den andre, och resan tillbaka i arbete kan se olika ut. Därför behöver stor individuell hänsyn tas, och systemen bör vara flexibla nog att hantera detta på ett bra sätt. Kristdemokraternas politik utgår från att alla inte kan jobba 100 procent alltid, men att alla kan och ska få jobba 100 procent av sin förmåga. För att möjliggöra det behöver politiken ge förutsättningar för att vars och ens förmåga och potential ska tas till vara.

Kristdemokraterna anser att det finns utvecklingspotential i rehabiliteringskedjan och att mer måste göras för att ta vara på den. En del av utvecklingen handlar om att sätta den individuella rehabiliteringsprocessen i centrum för ett fördjupat samarbete mellan hälso- och sjukvården och Försäkringskassan. I utredningen Tillsammans för en välfungerande sjukrivnings- och rehabiliteringsprocess (SOU 2020:24) konstateras att myndigheter och andra aktörer har problem med koordineringen. Kristdemokraterna menar att detta uppdrag ska ligga på Försäkringskassan, i förlängningen kan vi då få en process med människan i centrum och där arbetslinjen ska prägla processen för att den enskilde när det är möjligt och rimligt ska återgå till tidigare eller annat arbete.

Riksrevisionens resultat förstärker det Kristdemokraterna redan konstaterat gällande problemet med att sjukskrivna inte är färdigrehabiliterade vid dag 180 och därmed förlorar sin sjukpenning. Detta sker när Försäkringskassan gör bedömningen att individen kan ta ett arbete som är normalt förekommande på arbetsmarknaden medan Arbetsförmedlingen menar att personen inte är anställningsbar då han/hon fortfarande är sjuk med reducerad arbetsförmåga. Delbetänkandet ”En begriplig och trygg sjukförsäkring med plats för rehabilitering” (SOU 2020:6) presenterar förslag som undviker detta genom att rehabiliteringen kommer igång snabbare och att dessa är avslutade innan en persons arbetsförmåga bedöms mot övriga arbetsmarknaden. Kristdemokraterna ställer sig positiva till detta.

Kristdemokraterna anser att det krävs mer flexibilitet och individuell anpassning vad gäller arbetsmarknad och sjukförsäkring. För att skapa förutsättningar för sjukförsäkrade att återgå till arbete i full omfattning krävs ett bättre samspel mellan möjlighet till flexibilitet vad gäller byte av jobb och trygg omställning. Möjligheterna till att effektivt kunna få ut den enskildes fulla potential på arbetsmarknaden måste stå i fokus.

Riksrevisionens granskning belyser även problemet med nuvarande system med fasta steg i sjukförsäkringen. En majoritet av avslagen på sjukpenning gäller deltids-sjukskrivna. Bristen på individanpassning får som konsekvens att arbetsförmågan, som Försäkringskassan bedömer finns, inte kommer till användning på arbetsmarknaden.

Kristdemokraterna anser därför att de fasta stegen i sjukförsäkringen ska slopas till förmån för ett system som utgår från den enskildes arbetsförmåga. Det måste vara möjligt för en person som i dag arbetar till 50 procent och får ersättning till 50 procent att kunna gå upp i sin arbetsinsats med exempelvis 10 procent när vederbörandes läkare anser det vara möjligt. Nuvarande system tillvaratar inte den enskildes fulla förmåga och uppmuntrar inte till en ökad arbetsinsats om denna inte ryms inom ramen för de fasta stegen. I stället bör största möjliga flexibilitet tillämpas genom att möjliggöra sjukersättning med en personanpassad procentsats mellan 20 och 100 procent. Något som även nämns som förslag i den parlamentariska socialförsäkringsutredningen Mer trygghet och bättre försäkring (SOU 2015:21).

Trots betydande kritik mot hur Försäkringskassan och Arbetsförmedlingen hanterar omställningsmöten med den sjukförsäkrade lämnar regeringen frågan därhän i skrivelsen. Det är naturligtvis riktigt att, som regeringen konstaterar, myndigheterna själva ska vidareutveckla sin samverkan. Men, mot bakgrund av omställningsmötenas betydelse för den sjukförsäkrade och hur illa mötena fungerar i dag krävs emellertid ett tydligt politiskt ledarskap. Samma sak gäller beträffande Försäkringskassans alltför sent utskickade information om kommande avslagsbeslut som bidrar till omotiverade utgifter från sjukförsäkringen. Information som många sjukskrivna dessutom har svårt att ta till sig. En av myndigheterna bör därför tilldelas ledarskap och utreda hur omställningsmötena kan bli effektiva och ändamålsenliga. Försäkringskassan måste arbeta för att ta fram tydliga referensramar kring myndighetens informationsdelning.

Kristdemokraterna anser därutöver att ett pilotprojekt, om att tilldela långtidssjukskrivna en mentor, bör sätts. Vi har avsatt resurser för att möjliggöra detta i vårt budgetalternativ. Syftet med en mentor är att förstärka och effektivisera rehabiliteringsprocessen genom att underlätta samspelet mellan den enskilde, arbetsplatsen, hälso- och sjukvården och myndigheter. Ett sådant stöd skulle kunna vara särskilt betydelsefullt i övergången mellan Försäkringskassan och Arbetsförmedlingen. I många fall behöver den sjukskrivne en hjälpare hand att ta sig över tröskeln för att orka återgå till sin fulla potential.

Kristdemokraterna noterar Försäkringskassans uppdrag att redovisa vidtagna och planerade åtgärder för att säkerställa kvaliteten i handläggningen av ärenden där sjukpenning nekas efter dag 180 i sjukperioden med slutredovisnings datum den 15 november 2020. Mer information om hur Försäkringskassan planerar säkerställa kvaliteten är naturligtvis bra. Kristdemokraterna finner emellertid ingen anledning att ifrågasätta riktigheten i Riksrevisionens rekommendation att Försäkringskassan i högre utsträckning kan begära in fler upprättade planer från arbetsgivarna. Det skulle föra med sig ett ökat informationsunderlag. Det skulle även bidra till att arbetsgivare blir bättre på att efterleva lagkravet på att ta fram fler rehabiliteringsprocesser för de sjukförsäkrade, vilket bör medverka till att fler sjukförsäkrade kommer igång med rehabiliteringskedjan i ett tidigare skede och snabbare kan återgå i arbete i full omfattning. Kristdemokraterna menar att regeringen bör besluta om detta redan i dag.

Hans Eklind (KD)

Sofia Damm (KD)

Hampus Hagman (KD)

Jakob Forssmed (KD)

Désirée Pethrus (KD)